

Utflyttning har tömt Indien på dess judiska befolkning

En gång fanns det närmare 30 000 judar i Indien. Men efter grundandet av Israel 1948 har framför allt de yngre valt att emigrera dit. I dag finns det endast 5 300 judar i Indien. Pär Jansson skriver om att inom hundra års tid kan visa sig inte finnas några judar kvar alls i landet.

På ett kulturcenter för judiska ungdomar i Mumbai-stadsdelen Dadar träffade jag tonåringarna **Davida** och **Tina**. Unisont förklarar de att de inte tänker emigrera till Israel.

– Jag vill bosätta mig ett tag i Israel, kanske fem år eller så. Men sedan vill jag återvända, för Indien är mitt hem. Här trivs jag, säger Tina som besökt Israel flera gånger.

Även Davida har varit i Israel. Hon tyckte att Israel är ett vackert land – tio gånger vackrare än Indien. Men det är israelerna hon är tveksam till. Det finns kulturella skillnader som hon har svårt att komma underfund med. Hon saknar den öppenhet och värme människor emellan som finns i Indien.

– Jag sade till israelerna att de är som landets rosor. De är stora, men luktar ingenting. I Indien har vi små rosor, men de doftar gott, säger Davida.

En av lärarna på kulturcentrat kommer fram till mig och berättar att hon bott en längre tid i Israel och nu undervisar ungdomar i hebreiska. Jag nämnde Davida och Tina och deras beslutsamhet att stanna kvar i Indien. Lärarinnan tror att när de blir äldre kommer de att ändra sig och inse att det är svårt att leva ett bra liv i Indien.

Själv hade hon tänkt flytta efter att ha tagit sin examen i psykologi vid Mumbais universitet. När hon växte upp sade hennes föräldrar att de skulle flytta till Israel, men inte nu utan om fem år. De fem åren gick och föräldrarna sköt hela tiden upp flytten tills dess att det var för sent och de kände sig för gamla för att börja ett nytt liv. Lärarinnan insåg att det kan bli problem att anpassa sig till ett nytt land, som trots gemensamma rötter har en annorlunda kultur. Men hon vill flytta innan hon skaffar barn så att de får det lättare att anpassa sig och bli israeler.

Israel ger Indiens judar en möjlighet att börja ett nytt liv i ett nytt land, något som många indier drömmer om, men få har eko-

Haem Samuel Kehimak med familj. Bilden är tagen runt sekelskiftet 1900.

nomiska möjligheter till. På så vis är judarna i Indien privilegierade. De har alltid en möjlighet att emigrera. Som judar är de alltid välkomna till Israel.

Tre inflyttningsvågor

Judarna kom till Indien i tre inflyttningsvågor. Först anlände de som kallas för *bene israeler*, Israels barn, som bosatte sig söder om nuvarande Mumbai för ungefär 2 000 år sedan. De anpassade sig till det nya hemlandet, lärde sig tala det lokala språket och kvinnorna började bära sari. På 1950-talet fanns det närmare 20 000 bene israeler i Indien. I dag finns det inte mer än 5 200 kvar; de flesta är bosatta i Mumbai.

Den andra vågen bestod av judar som drevs i väg från Spanien på 1400-talet. De bosatte sig i staden Kochi i nuvarande delstaten Kerala i söder. De var aldrig fler än 2 500 och i dag finns endast en liten folkspilla på 30 personer kvar.

Den sista vågen av emigranter kom från Västasien på 1830-talet. De bosatte sig i Mumbai och var affärsmän som den kända släkten **Sassoon**. De kallas för Bagdad-judar, trots att inte alla kom därifrån utan även från Afghanistan, Syrien och Jemen. Bagdad-judarna talade arabiska, men kom efter hand att välja engelska som modersmål. På 1950-talet fanns det ungefär 5 000 Bagdad-judar i Indien. I dag finns en tynande skara på ungefär 60 individer kvar. Till skillnad från bene israeler och Kochi-

judar är det få Bagdad-judar som har emigrerat till Israel. De flesta valde i stället att bosätta sig i USA, England eller Kanada.

Enligt sägen skall bene israelerna härstamma från de judar som överlevde ett skeppsbrott omkring år 0. Sju män och sju kvinnor lär ha undkommit vågorna och bene israeler anser sig vara ättlingar till dessa sju par. Legenderna om skeppsbrottet har troligtvis inspirerats av den hinduiska myten om hur fjorton kroppar från ett skeppsbrott väcktes till liv av Parashuram, en avatar av den hinduiska guden Vishnu. Många anser att bene israelerna tillhör en av de tio förlorade stammarna av de ursprungliga tolv som utgjorde den judiska befolkningen i Palestina.

Efter att Moses lett judarna ut ur fångenskapen i Egypten tillbaka till moderlandet bildade judarna ett kungadöme och gjorde Jerusalem till huvudstad. Efter en tid delades landet upp. I norr bildade tio av de tolv stammarna kungadömet Israel med Samaria som huvudstad. De återstående två stammarna, Judah och Benjamin, grundade Judah med Jerusalem som huvudstad.

På 700-talet f Kr anfölls kungariket Israel av assyrierna. Befolkningen deporterades, försvann ur historien och är sedan dess kända som de tio förlorade stammarna. Ungefär 130 år senare besegrades kungadömet Judah av babylonierna och även dess befolkning deporterades. Babylonierna besegrades i sin tur av perser-

Synagogan i Kochi, Kerala, är Indiens äldsta. Den byggdes 1568.

kungen **Cyrus den Store** år 539 f Kr och denne tillät judarna att återvända till Palestina. Där återuppbbyggde de templet i Jerusalem. Under denna tid blev stammarna Judah och Benjamin kända som judar och deras religion som judendom.

Jag kommer lite för tidigt till mötet med rabbinen **Levi Jacob** till hans kontor i stadsdelen Worli. Han säger ingenting då jag stiger in i rummet utan pekar bara på boken han håller i handen, under tiden som han reciterar på hebreiska.

En av tio förlorade stammarna

Jag har bestämt möte med Levi Jacob för att ta reda på om det finns någon sanning i sägnen att bene israelerna är en av de tio förlorade stammarna. Levi Jacob är helt övertygad om att så är fallet. Vilken stam vet han dock inte för alla religiösa böcker och dokument sägs ha gått förlorade då skeppet sjönk utanför kusten. Då han växte upp berättade föräldrarna för honom att sjömän, som tillhörde en av de förlorade stammarna, på uppdrag av kung **Salomo** hade seglat till Indien i jakt på elffenben och kryddor, men drivit ur kurs och lidit skeppsbrott. En annan version han hört i sin barndom var att judarna flydde från Samarien efter att ha blivit förföljda av den grekiske maktthavaren **Antiochus Epiphanes** år 175 f Kr.

Andra tvivlar dock på att bene israelerna skulle tillhöra en av de förlorade stammarna. Varför och hur bene israeler kom till Indien lär aldrig gå att fastställa.

Under årtusenden har de trots isoleringen lyckats behålla sin judiska tro vid liv i ett hav av miljoner hinduer och bevarat judiska traditioner som sabbaten. Judarna kallas lokalt för *shanwar teli*, lördags-olje-

Bensayon Isaak är vaktmästare för synagogan Keneseth Elyahoo i Mumbai.

FOTO: PÄR JANSSON

ar de tjänat i Israel. Men att återvända till Mumbai kan vara tufft om man är gammal.

Inget avvikande

Levi Jacob är mycket indisk i sitt kroppsspråk: sättet han för sina händer på, hur han vickar på huvudet åt sidorna för att säga ja (ofta misstolkat av västerlänningar som ett nej) och på sätt och vis även till utseendet. Det är därför svårt att i dag se skillnad på en bene israel och en hindu om du möter honom eller henne på gatan. Och faktiskt är det i dag många indier som inte vet att det finns judar i landet eftersom bene israelerna anammats många

pressare, som var deras yrke i närmare 2 000 år. Det rigida kastsystemet i Indien underlättade för bene israelerna att överleva som en separat etnisk grupp och bevara sin judiskhet. Och när britterna kom till Indien såg många bene israeler en möjlighet att bryta sin isolering på landsbygden och i början av 1800-talet började de ta båten över bukten in till Mumbai.

Levi Jacob är stolt över att hans folk har bevarat sin tro i 2 000 år. Men liksom alla andra är han orolig för vad som kommer att hända med den judiska befolkningen i framtiden. De blir allt färre, men han tycker sig se en stabilisering de senaste åren. Ungefär 100 judar flyttar iväg varje år, de flesta ungdomar. När Israel bildades 1948 var det många bene israeler som emigrerade i stora grupper, ibland upp till 50 familjer på en gång.

Levi Jacob har en treårig dotter som han vill skall växa upp i Israel för, som han säger, alla judar vill leva i moderlandet.

– Ungdomen är i rörelse. Men även de äldre vill resa, för vad skall de göra här om hela familjen lever i Israel. Själv vill jag åka för det finns en kärlek till moderlandet. Men för tillfället har jag saker att utträta i Indien.

De bene israeler som flyttade till Israel saknade till en början den kryddade indiska maten och gästfriheten människor emellan. Men den nya generationen som växer upp har helt assimilerat sig till det nya hemlandet.

– Det finns bene israeler som flyttat tillbaka till Indien för att leva gott på de peng-

hinduiska seder och bruk. Bene israelerna har alltid identifierat sig med Indien och deras hinduiska grannar har accepterat dem som indier.

Salomon Sopher skriker ilsket till personen i andra ändan av luren att aldrig ringa och störa honom igen. Han slänger på luren och förklarar att han är trött på alla dessa indiska affärsmän som vill ha sina matvaror godkända som koscher så att de kan exporteras till USA. Salomon är en av de få i Indien som har rätt att utfärda licens på att livsmedel är kosher.

Att få maten godkänd av en amerikansk rabbin skulle kosta alldeles för mycket för en indisk affärsman. Därför vänder de sig till Salomon, och därför är han trött på alla frågor från okunniga personer som inte kan läsa de instruktioner han skickat till dem.

Salomon Sopher är en av de 60 Bagdad-judar som finns kvar i Indien. De flesta har lämnat landet för länge sedan.

– Det är bara den äldre generationen och de rika som är kvar, säger Salomon Sopher.

– Så du tillhör de rika? frågar jag honom, eftersom han är runt de 50. Hans sekreterare som sitter med under intervjun skrattar till på min fråga.

Men det är inte rikedom, utan intresset för hästar som gjorde att Salomon Sopher beslutade sig för att stanna. Han har ett stuteri utanför Mumbai och hästarna tävlar på kapplöpningsbanan Mahalaxmi, som ligger endast några kvarter från hans bostad. Hästar är hans levebröd. Uppdragen som ordförande i Sephardian Federation of

VAND!

India och Sir Jacob Sassoon Trust sköter han på sin fritid.

Bagdad-judarna blev egentligen aldrig en del av Indien. De identifierade sig med det brittiska styret som gav dem möjlighet att göra affärer. De sysslade bland annat med opiumhandel med Kina, vilket gjorde många enormt förmögna.

Framgångarna som affärsmän gjorde att de kunde bli medlemmar i brittiska klubbar där indier och bene israeler var portförbjudna. Den legendariske textilfabrikören **Albert Sassoon** blev dessutom adlad av briterna och flyttade familjeföretagets huvudkontor från Bombay till London. Inom loppet av tre generationer i Indien hade familjen Sassoon blivit brittisk och man bröt förbindelserna med Indien långt innan självständigheten.

Bagdad-judarna emigrerade

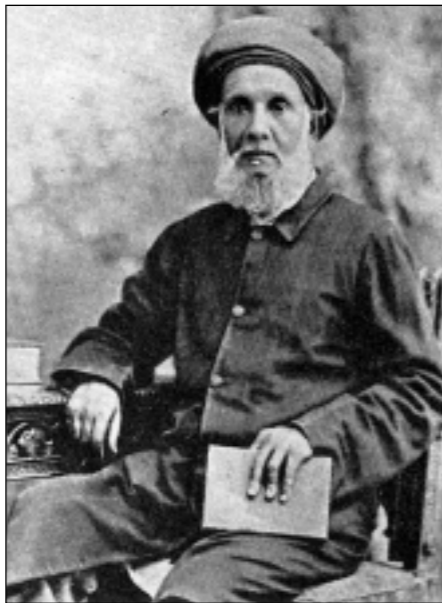
När Indien så blev självständigt 1947 beslutade en majoritet av Bagdad-judarna sig för att emigrera. De var nykomlingar och hade egentligen inga djupare rötter i landet och ingen erfarenhet av att leva under indiskt styre. De var västerländskt orienterade med starka affärskontakter i Storbritannien och andra länder. Deras ledare var internationella affärsmän som lätt kunde flytta huvudkontoren från Indien.

När Bagdad-judarna kom till Mumbai på 1830-talet blev de överraskade av att finna judar som levte i landet i närmare 2 000 år. Men de hade svårt att acceptera bene israelerna eftersom de var osäkra på om dessa verkligen var judar och inte hinduer som konverterat. Bene israelerna å sin sida ansåg att de nyanlända behandlade dem nedlåtande.

Bagdad-judarna tog avstånd från bene israelerna, förbjöd dem att besöka deras synagogor och uteslöt dem från välgörenhet. De var så stränga, berättade Salomon Sopher, att föräldrar uppmanade sina söner och döttrar att inte gifta sig med bene israeler.

– Min mor sade till mig att det är bättre att du gifter dig med en icke-jude och låter henne konvertera än en bene israel som man inte vet vilket ursprung de har. Bagdad-judarna var på den tiden mycket strikta. Om en flicka gifte sig utan samfundets tillstånd ansågs det skada hela släkten. Jag kommer ihåg en familj vars enda dotter gifte sig utan familjens godkännande. Det ansågs vara en sådan skam att hela släkten emigrerade till England och de bröt alla kontakter med den gifta dottern.

Hudfärg var säkert en av orsakerna till att Bagdad-judarna behandlade bene israelerna nedlåtande. Bagdad-judarna var troligtvis influerade av briterna som ansåg att vit hud var finare än mörk. Det är sant att bene israeler ser annorlunda ut än blåögda och ljushyade judar från Europa och USA, men de skiljer sig inte så mycket från judar som kommer från Jemen eller andra arabisktalande länder. De som först kom i

Haeem Samuel Kehimak var en av de första att i bokform berätta om bene israelernas historia.

kontakt med bene israeler trodde till en början att de ursprungligen kom just från Jemen.

Intressant nog, påpekar historikern **Benjamin Israel** i boken *The Bene Israel of India*, ifrågasätts aldrig judiskheten hos de judar som ser ut och beter sig som amerikaner, polacker eller tyskar. Att judar kan se annorlunda ut beror helt enkelt på att i många århundraden har barn till en judisk mor och en icke-judisk man accepterats som judar och detta har gjort att dagens judar kan se ut som allt från nordbor till indier.

Denna rent rasistiska fixering vid utseende gjorde att bene israelerna till en början var tveksamma till att flytta till Palestina då agenter från den sionistiska rörelsen besökte Indien mellan första och andra världskriget, trots att de som så många andra judar drömde om att få återvända till Jerusalem. De tvekade eftersom rörelsen dominerades av europeiska judar och misstänkte att det inte fanns någon plats för mörkhyade i Palestina. De hade i färskt minne den förödmjukelse som Bagdadjudarna utsatt dem för.

Allt detta förändrades efter andra världskriget och bildandet av staten Israel. Många bene israeler flyttade då till Israel med ekonomiskt stöd från det nya landet. Vad som först var en lite bäck blev till en flod. Många gav upp bra betalda jobb för att börja en ny framtid i Israel.

Men när de anlände till Israel på 1950-talet fann de till sin förfäran att tvivlet på deras ursprung hade förföljt dem till det nya hemlandet, speciellt efter att många irakiska judar emigrerat dit 1951. Flera rabbiner vägrade att utföra och registrera äktenskap om en av parterna var en bene israel.

De fick status som bastarder och ingen utanför deras grupp ville gifta sig med

dem. Bene israeler ansåg att de utsattes för rasism på grund av sin hudfärg. Många beslutade sig för att återvända till Indien. Det var först 1973 som bene israelerna blev accepterade som riktiga judar. Sedan dess råder ingen konflikt mellan Indiens judar och det gör att den judiska traditionen förhoppningsvis kan leva vidare i Indien. Men några Bagdad-judar kommer inte att finnas kvar i Indien om 50 år. Då har alla troligtvis dött ut.

– Men det gör ingenting. Numera är vi ett. Vi är inte längre delade. Den diskriminering som bene israelerna utsattes för finns inte längre och vi har blivit av med våra värsta överlägsenhetskomplex, säger Salomon Sopher.

Nedlåtande mot svarta judar

Även de judar som bosatte sig i nuvarande delstaten Kerala på 1400-talet, Kochi-judarna, har gått igenom splittring på grund av hudfärg. En resenär vid namn **Moses Pereira de Pavia** besökte Kerala 1685 och konstaterade att judarna var uppdelade i två grupper: vita judar och svarta judar.

Moses Pereira de Pavias tolk berättade för honom att de mörkhyade judarna var avkomlingar från 25 slavar som släppts fria av en rik jude som hade konverterat dem till judendomen. De svarta judarna påstår däremot att de är bene israeler och att det var först då portugiser, holländare och briter kom till Indien och vit hud associerades med överlägsenhet som de ljusare judarna i Kochi började behandla dem nedlåtande.

Genom sin ekonomiska styrka och inflytande såg Kochi-judarna ner på de svarta judarna, vägrade dem tillträde till sina synagogor och förbjöd giftermål mellan svarta och vita judar. Då Moses Pereira de Pavia besökte staden fanns det två distinkta judiska grupper som betedde sig mot varandra på samma sätt som brahminer mot dem av lägre kast. I dag finns det 15 vita judar och 14 svarta judar kvar i Kochi.

Men denna fixering vid hudfärg delade också upp bene israelerna i två grupper: *gora* (vit) och *kali* (svart). Det var säkert så att det var då bene israeler kom i kontakt med de ljushyade Kochi-judarna som de började tänka i termer av hudfärg. *Gora*-judar misstänkte att *kali*-judar var avkommor till bene israeliska män och icke-judiska kvinnor och förbjöd därför sina barn att gifta sig med *kali*-judar. Men det förekom att *gora*-judar var lika mörka i hyn som *kali*-judar, så egentligen var det mer en fråga om status än hudfärg.

På 1950-talet fick en profet från mizofolket en uppenbarelse om att hans folk var en av de förlorade stammarna. Det var först för 15 år sedan som judar i Indien och övriga världen blev medvetna om denna grupp bestående av 3 000 individer som lever i nordöstra Indien, på gränsområdet till Burma/Myanmar och Kina.

Pär Jansson